Valtionvarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

VNS 5/2016 vp

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto sisäisen turvallisuuden selonteosta eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta valtiontalouden kehysten näkökulmasta. Sisäministeriö on hallinnonalan kokonaisuuden osalta toimittanut valiokunnalle muistion käsittelyä varten.

Sisäministeriön poliisiosasto viittaa kohteliaimmin sisäministeriön koko hallinnonalaa koskevaan muistioon ja lausuu asiassa lisäksi seuraavaa:

Sisäisen turvallisuuden selonteko annettiin eduskunnalle 19.5.2016. Selonteossa hallitus sitoutuu turvaamaan sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyvyn koko maassa. Poliisin osalta tämä tarkoittaa muun muassa kiireellisten hälytyspalveluiden saatavuudesta huolehtimista. Selonteon mukaisesti poliisien määrän väheneminen pysäytetään ja määrä vakiinnutetaan v. 2020 loppuun mennessä noin 7 000 poliisin tasolle. Poliisi on viime vuosina sopeuttanut toimintaansa supistuneisiin resursseihin ja priorisointia vaaditaan edelleen. Poliisin tietoon tulee rikoksia ja turvallisuusuhkia niin paljon, etteivät voimavarat riitä niiden hoitamiseen kansalaisten odotusten mukaisesti. Selonteossa esitetään, että poliisitoiminnan painopisteet määritellään poliittisessa päätöksenteossa.

Poliisien määrä vuonna 2015 oli 7 250 pl. Suojelupoliisissa työskentelevät poliisit. Poliisin tulevien vuosien koulutusmäärät pyritään suhteuttamaan vastaamaan tätä määrää poliiseja, kun huomioidaan eläke- ja muun poistuman vaikutus kokonaisuuteen. Jotta poliisin koulutuksen saaneiden määrä ei tulevina vuosina laske alle 7 000 henkilön, tulee poliisin peruskoulutuksen aloituspaikkamäärän olla vähintään 300 vuonna 2016 ja edelleen 400 vuosittain vuoteen 2019 asti. Kevään 2016 kehyspäätöksen mukainen määrärahataso vuosille 2017–2020 ei poliisin sopeuttamistoimista huolimatta mahdollista 7 000 poliisikoulutuksen saaneen poliisin työllistämistä. Vuonna 2017 poliisi pystyy sopeuttamaan toimintansa vähentämällä poliisimiesten määrää hallitusti määräaikaisuuksien loppuessa ja jättämällä täyttämättä palkattomia virkavapauksia ja osan eläkepoistumasta. Näillä toimilla poliisimiesten määrä vähenee n. 200 henkilötyövuodella vuoteen 2015 verrattuna. Vuodesta 2018 eteenpäin toteutettavien henkilöstövähennysten osalta ei ole varmuutta siitä, että ne voidaan toteuttaa virkajärjestelyillä sekä eläke- ja muulla poistumalla. Kevään kehyspäätöksen mukainen rahoitustaso mahdollistaisi noin 6 500 poliisin htv -tason sopeuttamistoimien jälkeen pl. Suojelupoliisissa työskentelevät poliisit. Selonteossa esitetty 7 000 poliisimiehen työllistäminen merkitsisi v. 2018 yhteensä 10,1 milj. euron lisämäärärahatarvetta, v. 2019 summa on 27,6 milj. euroa ja vuonna 2020 yhteensä 34 milj. euroa. Laskennassa on huomioitu sopeuttamistoimien vaikutus ja Poliisiammattikorkeakoulun aloituspaikkamäärän nostamisesta aiheutuvat kustannukset, n. 1 milj. euroa.

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

24.05.2016

Selonteossa on esitetty arviot siitä, miten sisäinen turvallisuus heikkenee poliisitoiminnan eri alueilla sen seurauksena, että poliisimiesten määrä laskee 7000:een. Mikäli poliisin henkilömäärä jäisi nykyisen kehyspäätöksen mahdollistamalle tasolle, turvallisuustilanteen voi olettaa heikkenevän vielä selonteossa esitetyistä arvioista. Keskeisin tekijä turvallisuustilanteen heikentymisessä on toimintaympäristön voimakas muutos - aiempaa vastaavalla taloudellisella panoksella on muutoksesta johtuen odotettavissa aiempaa heikompia tuloksia. Myös turvallisuusuhkien luonne on muuttunut. Perinteiset turvallisuusuhkat, kuten syrjäytymiseen liittyvä rikollisuus, ovat pysyneet aiemmalla tasolla tai jopa laskeneet hieman, mutta samanaikaisesti esimerkiksi terrorismin ja muun laajamittaisen väkivallan uhka on kasvanut. Turvallisuuden tunteen heikkeneminen ja väestöryhmien väliset jännitteet voivat myös konkretisoitua laajemmiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että poliisitoimella tulee olla aiempaa parempi kyky varautua erilaisiin nopeasti kehittyviin tilanteisiin sekä kyky ennalta ehkäistä tällaisten tilanteiden synty ja vakavoituminen. Uudet uhkat ovat myös luonteeltaan sellaisia, että niitä on vaikea mitata esimerkiksi tilastollisilla indikaattoreilla.

Samanaikaisesti voimavarojen vähentyessä ja turvallisuushaasteiden muuttuessa erilaiset poliisitoimintaan liittyvät velvoitteet ovat lisääntyneet kansallisten ja kansainvälisoikeudellisten säädösmuutosten myötä. Suurin paine priorisoinneissa kohdistuu rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen. Erityisesti rikosten selvittämiseen liittyvät kysymykset ovat haasteellisia. Jo tapahtuneiden rikosten selvittäminen vie paljon poliisin voimavaroja, vaikka rikosten selvittämisellä on yleistä käsitystä vähäisempi vaikutus turvallisuuteen. Kuitenkin rikosten selvittämistä ja siihen liittyviä tunnuslukuja, kuten tutkinta-aikoja ja rikosten selviämisastetta, pidetään tärkeinä poliisityön vaikuttavuuden mittareina. Rikosprosessin eteneminen vaikuttaa keskeisesti myös uhrin ja tämän lähipiirin turvallisuuden tunteeseen. Sitä kautta se vaikuttaa poliisin nauttimaan luottamukseen laajasti. Jatkossa poliisitoimintaa priorisoidaan siten, että siinä pyritään ylläpitämään nykyinen kyky vastata kiireellisiin hälytystehtäviin.

Selontekoon sisältyy neljä toimenpidettä, jolla pyritään nykyistä paremmin hallitsemaan poliisitoiminnan vaikuttavuutta tilanteessa, jossa olemassa olevilla voimavaroilla ei kyetä vastaamaan kaikkeen kysyntään. Selonteossa esitetään mm. laadittavaksi järjestelmä poliisitoiminnan priorisoinneista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen, rikosten ennalta estämisen ja rikosten paljastamisen osalta. Järjestelmällä pystytään kansallisella tasolla päättämään, mihin rikoksiin ja häiriöihin poliisitoiminnalla pyritään pitkällä aikavälillä keskeisesti vaikuttamaan ja toiminnan seuranta on aiempaa läpinäkyvämpää. Nykyisin tämä päätöksenteko tehdään usein käytännössä paikallistasolla toiminnallisista lähtökohdista. Rikosten selvittämisen osalta esitetään poliisin tutkintavelvoitteen uudelleentarkastelua siten, että sellaiset lievät rikokset, joiden selviämisen mahdollisuudet ovat heikot tai jotka ovat ratkaistavissa sovittelun keinoin, kuormittaisivat esitutkintaa ja rikosprosessia nykyistä vähemmän. Sovittelujärjestelmän kehittäminen rikosprosessia osin korvaavaksi järjestelmäksi tukee tätä tavoitetta. Vastaavasti uudelleentarkastelulla voidaan vahvistaa sitä, että sellaiset rangaistusarvoltaan lievät rikokset, joiden selvittämiseen liittyy vahva yhteiskunnallinen intressi tai joiden vaikutus turvallisuuden tunteelle on suuri (esimerkiksi uhrin haavoittuva asema, perhe- ja lähisuhdeväkivalta, viharikokset, lasten ja nuorten tekemät tai heihin kohdistuneet rikokset), eivät jää vähäisen rangaistusarvon vuoksi tutkimatta.

Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo

Jakelu

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Tiedoksi

Ministeri Orpo
Kansliapäällikkö Nerg
Erityisavustajat Kortelainen ja Valkonen
Sisäministeriö/oikeusasiat